

Poängmetod för uppskattning av daglig vibrationsexponering för helkroppsvibrationer

Nedanstående tabell kan användas för att snabbt uppskatta om exponeringen för helkroppsvibrationer överskrider insats- respektive gränsvärde för daglig vibrationsexponering A(8).

Vad man behöver veta är **arbetsutrustningens vibrationsvärde** uppmätt som acceleration i x-, y- och z-riktningarna (inklusive multiplikation med k-faktorn 1,4 för x- och y-riktningarna) och **den tid arbetsutrustningen används per dag**.

- Exponeringspoängen är direkt proportionella mot användningstiden; en fördubblad användningstid ger dubbelt så många poäng.
- Exponeringspoäng kan adderas t.ex. om en arbetstagare kör flera maskiner eller samma maskin under olika driftförhållanden under arbetsdagen.
- Insatsvärdet **0,5 m/s²** motsvarar **100** poäng
- Gränsvärdet **1,1 m/s²** motsvarar **484** poäng.

Vibrationsvärde, a_{w1} , m/s²

Acceleration, x- y- eller z-riktning, [m/s ²]	5	104	313	625	1250	2500	3750	5000	6250	7500	10000	12500	15000
	4,5	84	253	506	1013	2025	3038	4050	5063	6075	8100	10125	12150
	4	67	200	400	800	1600	2400	3200	4000	4800	6400	8000	9600
	3,5	51	153	306	613	1225	1838	2450	3063	3675	4900	6125	7350
	3	38	113	225	450	900	1350	1800	2250	2700	3600	4500	5400
	2,5	26	78	156	313	625	938	1250	1563	1875	2500	3125	3750
	2	17	50	100	200	400	600	800	1000	1200	1600	2000	2400
	1,5	9	28	56	113	225	338	450	563	675	900	1125	1350
	1,4	8	25	49	98	196	294	392	490	588	784	980	1176
	1,3	7	21	42	85	169	254	338	423	507	676	845	1014
	1,2	6	18	36	72	144	216	288	360	432	576	720	864
	1,1	5	15	30	61	121	182	242	303	363	484	605	726
	1	4	13	25	50	100	150	200	250	300	400	500	600
	0,9	3	10	20	41	81	122	162	203	243	324	405	486
	0,8	3	8	16	32	64	96	128	160	192	256	320	384
	0,7	2	6	12	25	49	74	98	123	147	196	245	294
	0,6	2	5	9	18	36	54	72	90	108	144	180	216
0,5	1	3	6	13	25	38	50	63	75	100	125	150	
0,45	1	3	5	10	20	30	41	51	61	81	101	122	
0,4	1	2	4	8	16	24	32	40	48	64	80	96	
0,35	1	2	3	6	12	18	25	31	37	49	61	74	
0,3	0	1	2	5	9	14	18	23	27	36	45	54	
0,25	0	1	2	3	6	9	13	16	19	25	31	38	
0,2	0	1	1	2	4	6	8	10	12	16	20	24	
0,15	0	0	1	1	2	3	5	6	7	9	11	14	
0,1	0	0	0	1	1	2	2	3	3	4	5	6	
	5 min	15 min	30 min	1h	2h	3h	4h	5h	6h	8h	10h	12h	

Exponeringstid, T →

Användning av tabellen

1. Välj **det högsta accelerationsvärdet** i x-, y-, z-riktning (inklusive k-faktorn) hos arbetsutrustningen. Gå in med det (eller det närmaste värdet) på den vertikala skalan på tabellens vänstra sida.
2. Gå in med **exponeringstiden** (eller det närmaste värdet) på skalan i tabellens underkant.
3. **Hitta poängen** i tabellen i skärningspunkten mellan acceleration och exponeringstid.
Exempel: En acceleration på 0,8 m/s² och en daglig exponeringstid på 4 timmar motsvarar 128 poäng.

4. **Jämför** med poängen för insats- respektive gränsvärde (100 respektive 484 poäng).

Färgen på rutorna i tabellen beskriver hur allvarlig risken för en arbetsskada är. Tolka färgerna så här:

	Gränsvärdet överskrids
	Stor risk för att gränsvärdet överskrids
	Insatsvärdet överskrids
	Stor risk för att insatsvärdet överskrids
	Under insatsvärdet

5. **Om en arbetstagare kör flera olika fordon eller mobila maskiner** under arbetsdagen upprepas steg 1-3 för vardera av riktningarna (x, y och z) för varje maskin. Poängen för varje riktning adderas sedan och det högsta värdet jämförs med poängen för insatsvärde (100) och gränsvärde (484). Då vet du vilka åtgärder som du måste införa och prioritera enligt föreskriften om vibrationer.

Exempel: Beräkning av en arbetstagares totala vibrationsexponering, uttryckt i poäng, vid arbete med tre olika fordon eller mobila maskiner under arbetsdagen.

	Maskin 1/forдон 1		Maskin 2/forдон 2		Maskin 3/forдон 3		Total vibrations- exponering poäng
Körtid per dag [(tim)]	1		2,5		2		
	accel.	poäng	accel.	poäng	accel.	poäng	
x-riktning	0,3	5	0,5	31	1,1	121	157
y-riktning	0,5	13	0,6	45	0,9	81	139
z-riktning	0,4	8	0,8	80	1,0	100	188

Högsta värdet för den totala vibrationsexponeringen erhålls för z-riktningen, 188 poäng. Detta ska du jämföra med poängen för insats- respektive gränsvärde (100 respektive 484 poäng).

6. I kolumnen för åtta timmar, ”8h”, kan du omvandla summan av poängen, det vill säga det totala A(8)-värdet, tillbaka till enheten m/s^2 .

I exemplet ovan uppnåddes 188 poäng. Välj i kolumnen ”8h” det närmaste värdet. Detta är 196 poäng och det motsvarar $0,7 m/s^2$, som då är den dagliga vibrationsexponeringen, A(8).

Vibrationsvärden

Storleken på vibrationerna hos en arbetsutrustning kan påverkas av många faktorer som förarens körstil (aggressiv, mjuk), olika driftförhållanden, underlagets egenskaper och hastigheten. Det är därför viktigt att de vibrationsvärden som används är representativa för den aktuella användningen av maskinen. Om tillverkardata används (ska finnas i bruksanvisningen enligt föreskrifterna 2008:3 Maskiner) behöver användaren kontrollera om värdena är uppmätta så att de kan bedömas motsvara den aktuella användningen. Detsamma gäller data som är framtagna av exempelvis branschorganisationer och liknande.

Om möjligt bör uppgifter från flera olika källor jämföras.

Om mätningar görs i den aktuella verksamheten kan det i många fall krävas ett flertal mätningar av samma arbetsutrustning och arbetsmoment för att få ett tillförlitligt underlag.

Daglig exponeringstid

Bestämning av den dagliga exponeringstiden baseras lämpligen på

- medelvärdet av ett antal mätningar av tiden för de olika arbetsmomenten och
- information från arbetsledning och maskinförare om antalet arbetsmoment per arbetsdag